

Tradizioak

JUNE FERNÁNDEZ
KAZETARIA

ANTTON OLARIAGA

Pasa den Gabonetan atera nuen armairutik hamabost urtez gordeta izan dudana baserritar jantzia. Orduko mutil-lagunarekin harremana bukatu zenean, herriko dantza taldea utzi eta bizitza berrasmatu nuen Bilbon. Trikipoteoak eta udako erromeriak atzean geratu ziren. Mugimendu antiarrazistan eta feministan sartu nintzen, lagun berriak egin, eta horiekin murgildu nintzen Bilbi eta Sanfranekeo gau giro anitzean. Aste Nagusian, malenkoniaz hurbiltzen nintzen Plaza Berriko dantzaldietara, baina ez nuen Larrain Dantzan parte hartzeko bikoterik.

Pasa den Gabonetan berreskuratu nuen jantzi eder hura, nire familia *bollo* ederrarekin Olentzeroren kalejiran ateratzeko. Nire bikotekide ez-bitarrak mahoizko frakak jantzi zituen, eta alabak fraka marradunak. Bera izan zen eskolako bi urteko gelan genero binarismoarekin apurto zuen bakarra. Azaldu genion datorren urtean erabakiko duela Olentzero eta ama bezala jantzi, ala Mari Domingi eta amatxo bezala.

Berezia izan da gona, amantala eta artelezko xala testuinguru berri honetan jartzea, bateraezinak ziruditen nire biografiako bi alor elkarlotu ditudalako: gustuko ditudan tradizioak jarraitzea, heteroarauaz at.

Izaskun Aranbarri lesbiana euskaltzalea elkarrizketatu berri dut “Nola esan/ izan bollera euskaraz” proiekturako. Azaldu dit berak orain dela urte gutxira arte frustrazioz bizi izan duela lesbianismoa eta euskara olioia eta ura bezalakoak zirela sentitzea. Izan ere, Bilbon aurkitu zuen giro *bolloa* erdalduna zen eta Bilboko giro euskaltzalea, heteroa.

EHGAMek pasa den azaroan antolatutako KOSA topaketetan ezagutu nuen Aranbarri, euskarari buruzko solasaldian. Publikotik hitz egin zutenen artean ere, halako kontakizunak errepikatu ziren: esaterako, Gipuzkoako herri euskaldun batean hazi eta Londresera sexiliatu zen lagun *queer* ez-bitarraren testigantza.

Sexilioaren prezioa aipatu zuen EHGAMeko Amets Jordanek ARGIAN publikatutako elkarrizketan, Mikel Garcia Idiakezek jaso zuenez: “Madril,artzelona, Londresera sexiliatzen direnez, leku horietan sexualki askeago eta zoriontsuago izango direlakoan, sarri lagun eta senideak atzean utziz, sarri euren burua enplegu prekarizatueta eta alokairu garestietara kondenatuz”.

Lagun eta senideez gain, euskara, euskal kultura eta tradizioak ere utzi ditugu atzean. Finean, erroak.

Gu garena izan ahal izateko, gu garen horren alde bat anputatu behar izan dugu nolabait.

Gauzak aldatzen ari dira, hor ditugu, besteak beste, *bollo* bertso-saioak; Gasteizko B.A.L.A. kolektiboa *bollojabetza* euskaratik lantzen; Virginie Despentes, Monique Wittig eta Adrienne Rich euskarara itzuli dituzte argitaletxeek...

Baina posible al da folkloreaken esparruan ere zubiak eraikitzea? Bai, noski, hor diugu Oier Araolazaren ikerketa lana. Baita Ines Osinagaren trikitia, diskurtso feminista eta, bereziki, #mauriziaketzaduinorhil proiektua ere. Edota Lidia García Espainiako koplak eta zarzuelari buruz egin duen irakurketa lesbofeminista.

Berandu deskubritu dut, ARGIAri esker, *Bazterreko dantzariak* proiektua, Ibai Fresnedo eta Kepa Blázquez aktibista mariketik 2016-2019 urteen artean garatu zutena: “Euskal dantzetan gaur egun dagoen iruditeriak, jantziek eta abarrek hegemonikoa dena ordezkatzeko dute. Guk tokirik ez duena ikusarazi nahi dugu: marikak, bollarak, kanpotik etorritakoak, lodiak, elbarriak...”, azaldu zuten. Nola egin zuten? Euskal dantzen bidez. ●